

Karoliina Ojala

OLIPA KERRAN MAKSUMUURI
Analyysi Helsingin Sanomien verkkolehden feature-
journalismin muutoksesta

Informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunta

Kandidaatintutkielma

Joulukuu 2020

TIIVISTELMÄ

Karoliina Ojala: Olipa kerran maksumuuri – analyysi Helsingin Sanomien verkkolehden feature-journalismin muutoksesta

Kandidaatintutkielma
Tampereen yliopisto
Journalistiikka ja viestintä
Joulukuu 2020

Tämä kandidaatintutkielma käsittelee sitä, miten uutismedian digitalisaatio ja verkon ilmaisen uutistarjonnan lisääntyminen vaikuttavat tarinallisen ja syvällisen feature-journalismin näkyvyyteen. Panostavatko maksumuurilliset verkkomediat yhä enemmän feature-journalismiin, jotta tilauksesta maksavat lukijat kokevat saavansa rahoilleen vastinetta?

Analysoin *Helsingin Sanomien* hyvinvointiosastoa, joka tuottaa nykyisin pitkälti feature-journalismiksi lukeutuvia juttuja. Teoreettisena pohjana tälle tutkielmalle toimivat median murros ja sen kytkös tarinallisuuteen sekä feature-journalismin määritelmä. Aineistoni on kerätty sekä syksyiltä 2015 että syksyiltä 2020. Laadullisen, aineistolähtöisen sisällönanalyysin kautta tarkastelen sitä, onko *Helsingin Sanomien* verkkolehden hyvinvointiosasto muuttunut vuosien aikana tarinallisemmaksi ja millä perusteella.

Tutkielman tuloksista ilmenee, että *Helsingin Sanomat* on selkeyttänyt rajaansa uutis- ja feature-sisältöä tuottavien osastojen välillä ja mahdollisesti myös lisännyt tarinallisen feature-journalismin määrää.

Avainsanat: Feature-journalismi, tarinallisuus, narratiivinen journalismi, median murros, digitalisaatio, maksumuuri, verkkojournalismi.

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin Originality Check -ohjelmalla.

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO	1
2	TUTKIMUKSEN MOTIIVI JA AIHE.....	3
	2.1 Aiheellisuuden perustelu	4
	2.2 Tutkimuskysymys.....	5
3	MEDIAN MURROS JA FEATURE-JOURNALISMI	6
	3.1 Median murros	6
	3.1.1 Tarinallisuus ja viihteellistyminen	7
	3.2 Feature journalistisena genrenä.....	8
4	AINEISTO	13
5	TUTKIMUSMETODI.....	15
6	ANALYYSI JA JOHTOPÄÄTELMÄT	17
	6.1 Juttutyypit.....	17
	6.2 Featuren piirteet	18
	6.2.1 Inhimillisyys.....	18
	6.2.2 Tarinalliset kerronnan keinot.....	20
	6.2.3 Toimittajan läsnäolo tekstissä	21
	6.3 Tutkimuskysymyksiin vastaaminen	21
7	POHDINTA.....	24
	LÄHTEET	26
	TUTKIMUSAINEISTO	28

1 JOHDANTO

Päivittäinen sanomalehti kolahtaa yhä harvemman postiluukusta, eikä enää ole tapana kokoontua vain kerran päivässä television ääreen katsomaan uutislähetystä. Digitalisaation myötä media on laajalti muuttunut ja pirstaloitunut lukuisille eri alustoille (Ala-Fossi 2020, 8; Väliverronen 2009, 7), mikä on synnyttänyt aivan uudenlaisia toimintamalleja. Yksi merkittävä osa-alue, jolla median murros näkyy, on journalismin viihteellistyminen ja tarinallistuminen (Lassila-Merisalo 2020, 7–8). Tutkielmani nojautuu vahvasti tarinallistumiseen, joka selittää feature-journalismin suurempaa jalansijaa mediakentällä.

Etenkin nuorempi sukupolvi on siirtynyt lukemaan uutisia verkkolehdistä ja sosiaalisen median kautta (Reunanen 2020, 11, 59). Reuters-instituutin vuosittaisten vertailujen valossa suomalaisten suosituimpia uutislähteitä ovat etenkin ilmaiset verkkouutissivustot: Yle, Mtv-uutiset sekä iltapäivälehtien verkkosivustot (emt., 12–14). Tarvittavan informaation päivän tuoreimmista tapahtumista onnistuu siis keräämään vaivatta ja nopeasti näiltä maksumuurittomilta kanavilta.

Yhdessä nämä tilastolliset faktat sekä ihmisten mediakäyttämisen ja uutisten lukutavan muutos herättävät pohdintoja, joihin tutkielmani perusta nojautuu: samojen uutisten lukemisesta ei olla enää valmiita maksamaan tiettyä kuukausimaksua. Odotetaanko maksua vastaan sen sijaan jotakin syvällisempää, tarinallisempaa ja elämyksellisempää sisältöä?

Sonja Saarikoski (2020, 29) kirjoitti *Journalisti*-lehden esseessään, että narratiivinen eli kerronnallinen journalismi on nykyisin hyvin suosittua ja omiaan palvelemaan lukijaa, sillä niissä tieto muuttuu ymmärrettäväksi. Narratiivisen journalismin keskiössä on Saarikosken sanoin ”pyrkimys ottaa huomioon enemmän – tietojen, tutkimusten ja tapahtumien lisäksi myös ihmisten kokemukset, tunteet ja pyrkimykset” sekä ”auttaa ymmärtämään toisia tapoja olla.” Aikaisemmassa pro gradu -tutkielmassaan Saarikoski (2019) korostaakin, että journalistit ovat alkaneet huomioida yhä paremmin sitä, ettei heidän ainoa roolinsa ole toimia vain perinteisen ihanteen mukaan vallan vahtikoirina:

heidän tarkoituksensa on ymmärtää, olla empaattisia ja tarjota kiinnostavia elämyksiä lukijoille.

Syventyvän, tunteita herättävän ja ajoittain jopa kaunokirjallisuutta muistuttava feature-journalismi avulla maksumuurilliset mediat onnistuvat kenties pitämään kiinni lukijoistaan, palvelemaan näiden toiveita ja pysymään siten elinvoimaisina. Perinteinen uutismedia näyttää astuneen sinne, mikä on ennen ollut pääasiassa aikakauslehtien reviiriä (Steensen 2009, 13).

Näiden mietteiden pohjalta syntyi feature-journalismia ja modernia mediaa käsittelevä tutkielma, jonka etenee seuraavasti: Ensimmäisenä esittelen syyn tutkimukselleni ja teen katsauksen aiempaan tutkimuskirjallisuuteen, jota aiheesta on tehty, minkä jälkeen muotoilen keskeisen tutkimuskysymyksen. Kolmannessa kappaleessa tarkastelen kirjallisuuden pohjalta työni teoreettisia viitekehyksiä: median murrosta ja siihen liittyvää viihteellistymistä sekä feature-journalismin ja tarinallisuuden määritelmiä. Teoriaosuuden jälkeen neljännessä kappaleessa esittelen ja perustelen valitsemani aineiston ja viidennessä tutkimusmetodin. Kuudennessa kappaleessa analysoin aineistoani ja vastaan tutkimuskysymyksiini. Loppupohdinnat ja mahdolliset jatkotutkimuksen aiheet sisältyvät kappaleeseen seitsemän.

2 TUTKIMUKSEN MOTIIVI JA AIHE

Tutkielmani aihe on verkkouutismedian viihteellistyminen ja tarinallisen sisällön suosio digitalisaation aikakaudella. Aihe pohjautuu siihen olettamukseen, että koska ilmaista ja laadukasta uutisisältöä on tarjolla jo runsaasti, maksavat asiakkaat haluavat lukea rahan vastineeksi syvällisiä ja tunteita herättäviä juttuja.

Tuorein Suomen maaraportti Reuters-instituutin Digital news report -tutkimuksesta (Reunanen 2020, 43– 46) osoittaa, että 19 prosenttia suomalaisista maksaa verkkouutisista joko täysin digitilauksena tai verkko- ja printtisisällön yhteistilauksena. Kuitenkin raportin valossa verkon ilmainen uutistarjonta kiinnostaa suurta yleisöä, sillä sekä verkkouutisista maksaneet että maksamattomat lukijat lukevat ilmaista uutisisältöä: molemmilla vastaajaryhmillä kärkijoukossa ovat ilmaista uutisisältöä tarjoavat iltapäivälehdet ja Yle uutiset (Reunanen 2020, 48). Samalla kun verkon suosio jatkaa selkeää nousuaan, korostuu myöskin sen ilmaisen uutisisällön suosion nousu ja maan suurimpien tiedotusvälineiden suosiminen. Raportissa todetaan, että iltapäivälehdet, Yle uutiset ja Mtv-uutiset ovat kärkijoukossa monipuolisen ja ilmaisen verkkouutistarjontansa vuoksi. Viiden suosituimman uutissivuston joukossa ainoastaan *Helsingin Sanomat* tuottaa maksullista uutisisältöä (Reunanen 2020, 12–14).

Tuloksia voi tarkastella pidemmän aikavälin jatkumona. Vuoden 2015 vastaavan Suomen raportin mukaan verkkouutisista maksaneita lukijoita oli jonkin verran vähemmän, noin 14 prosenttia. Tämä selittyy sillä, että moni verkkolehti otti maksumuurin käyttöön noina aikoina (Reunanen 2015, 21). Viisi vuotta sitten maksuhaluttomia lukijoita oli kuitenkin noin 85 prosenttia, ja tämä valtaosa arvioi, ettei halua maksaa uutisisällöstä jatkossakaan, sillä he kokevat, että verkossa on tarjolla riittävästi laadukasta uutistarjontaa ilmaiseksikin (Reunanen 2015, 23).

Sekä vuonna 2015 että vuonna 2020 ylivoimainen enemmistö kuitenkin suosii verkon ilmaista uutistarjontaa. Pitkällä aikavälillä tarkasteltuna näyttäisi siis siltä, että verkon yleistyttyä uutislähteenä ihmiset eivät ole olleet kovin halukkaita maksamaan digiuti-

sista. Tämä herättää kysymyksen, mistä lukijat ovat valmiita maksamaan – Ottaen huomioon sen, että myös maksavat lukijat seuraavat ilmaista uutistarjontaa ja kokevat sen riittävän laadukkaaksi.

Verkkoympäristön nopea uutistahti ja jatkuva ilmaissisältö nähdään uhkana journalismin ammattimaisuudelle, luotettavuudelle ja huolellisuudelle. Tähän vastalääkkeeksi onkin noussut niin sanotun hitaan journalismin käsite. Siinä korostuu analyttisyys, perehtyneisyys, kerroksellisuus ja tarinallinen kerronnan tyyli. (Drok ja Liesbeth 2016, 540–541.) Etenkin nuori, digitalisaation aikainen sukupolvi osoittaa halunsa lukea päivän uutisotsikot nopeasti ja ilmaiseksi mobiililaitteiltaan. Kuitenkin digisukupolvi osoittaa selkeää kiinnostusta myöskin hitaammalle, tarinallisemmalle ja perusteellisemmalle journalismille. (Drok ja Liesbeth 2016, 549.)

2.1 Aiheellisuuden perustelu

Aiempaa tutkimusta maksumuurillisen verkkomedian feature-journalismin lisääntymisestä ei ainakaan suomalaiselta tutkimuskentältä löydy kovin kattavasti. Tehdyt tutkimukset keskittyvät lähinnä joko journalistiseen työnkuvaan (ks. Saarikoski 2019), painettujen sanomalehtien muutokseen (ks. Hellman ja Ruohonen 2019) tai featureen aikakauslehdissä (ks. Lassila-Merisalo 2009). Muutenkin journalismin tutkimus näyttäisi keskittyvän useammin uutisiin kuin feature-journalismiin, sillä esimerkiksi Reuters-instituutin vuosittaiset raportitkin kartoittavat vain yleisön suhdetta uutisiin. Siksi näen, että tutkielmani on aiheellinen.

Sonja Saarikosken (2019) pro gradu -tutkielma *Eettiset esteetikot? : Narratiivinen journalismi osana toimittajaprofessiota Suomessa* lähestyy tarinallistumista pitkälti siitä näkökulmasta, miten journalistin työnkuva on muuttunut. Saarikosken tutkielmassa ei kuitenkaan tarkastella sitä, miten tarinallisuus näkyy perinteisessä uutismediassa, sillä siihen on haastateltu pääasiassa vain featurea kirjoittavia toimittajia. Maria Merisalo-Lassila (2009) puolestaan on käsitellyt nimenomaan tarinallista journalismia. Hänen väitöskirjassaan narratiivisuutta tarkastellaan erityisesti aikakauslehtien näkökulmasta, mutta siinä ei keskitytä niinkään uutismediaan – saati digitalisaatioon.

Ulkomaisista tutkijoista ainakin norjalainen Steen Steensen (2009) on tutkinut feature-journalismin esiintymistä nimenomaan verkkoympäristössä. Tutkimus on kuitenkin julkaistu jo yli kymmenen vuotta sitten, ja digitalisaatio on siinä ajassa ottanut jo pitkiä harppauksia eteenpäin. Steensen esimerkiksi kuvaa, kuinka feature-journalismi liitetään mielikuvissa vahvasti kiiltokantisiin aikakauslehtiin ja -liitteisiin, kun taas verkko-lehtien lähtökohta on nopea tiedonvälitys (Steensen 2009, 13). Tutkimuksen aikoihin on kuitenkin ollut vielä uutta, että feature-journalismi näkyisi verkkoympäristössä. Nykyisin verkon ja feature-journalismin yhdistelmä tuntuu olevan enemmän sääntö kuin poikkeus, sillä kaikkea sisältöä tehdään verkon ehdoilla. Mitä hienoimmat kuvia, liikkuvaa kuvaa ja grafiikkaa yhdistelevät, pitkät feature-jutut ovat jo arkipäivää.

2.2 Tutkimuskysymys

Helsingin Sanomat on toistaiseksi ollut viiden suosituimman verkkomedian joukossa ainoa, joka on asettanut maksumuurin valtaosalle sisällöstään (Reunanen 2020, 12–14). Tämä herättää pohdintoja siitä, että *Helsingin Sanomien* verkkolukijat saattavat maksaa digitilauksesta, jotta he saisivat lukea syväluotaavampia, elämyksellisempiä ja tarinallisempia artikkeleita. Tutkielmassani tarkastelen, millä tavalla perinteisen uutismedian, eli *Helsingin Sanomien*, sisältö on digitalisaation, pirstaloitumisen ja ilmaisen uutisisällön suosion myötä muuttanut suuntaansa viiden vuoden tarkasteluvälillä. *Helsingin Sanomien* featurejournalismin laadullinen muutos on tutkielmani päänäkökulma.

Aineistoa rajatakseni tarkastelen *Helsingin Sanomien* verkkolehden hyvinvointiosastoa, joka aiheensa ja tyylinsä puolesta sisältää usein maksaville lukijoille tarkoitettuja feature-juttuja. Näin ollen lopullisia tutkimuskysymyksiä muodostuu kaksi:

1. Millaisia feature-journalismin tuntomerkkejä *Helsingin Sanomien* verkkolehden hyvinvointijutuissa on?
2. Ovatko hyvinvointiosaston jutut muuttuneet tarinallisemmiksi ja viihteellisemmiksi viiden vuoden aikavälillä?

3 MEDIAN MURROS JA FEATURE-JOURNALISMI

Tässä kappaleessa käsittelen kirjallisuuden pohjalta teoriaa, joka lähtee liikkeelle median murroksen käsitteestä yleisesti. Median murrokseen liittyy oleellisesti myös viihteellistyminen ja tarinallistuminen, jotka puolestaan johdattavat tarkempaan feature-journalismin määritelmään: Mistä oikeastaan edes tunnistaa feature-journalismin, mitä kaikkea siihen kuuluu, miten se eroaa muusta journalismista ja miten puolestaan fiktiosta?

3.1 Median murros

Median murros osoittautuu monimuotoiseksi ja melko abstraktiksi käsitteeksi, mutta sen avulla voi tarkastella feature-journalismin muutosta ja uutismedian viihteellistymistä.

Kuvaa median murroksesta on maalailtu journalismin tutkimuskentällä jo pitkään. Median käyttötapojen ja -alustojen muutos näyttäisi tapahtuneen hiljalleen vuosien kuluessa, sillä jo reilu kymmenen vuotta vanhassa Väliiverroksen (2009) aihetta käsittelevässä tutkimuksessa journalismin puhutaan murroksen myötä ajautuvan kriisiin tai jopa loppuvan. Puheet journalismin lopusta tosin nähdään kohdistuvan ennemminkin sanomalehtiin kuin journalismiin itsessään. (Väliverronen 2009, 13, 17.) Keskeisiä syitä, jotka johtavat ajatukseen journalismin kriisistä ja laadun heikkenemisestä, liittyvät suurten mediakonsernien kasvuun, kaupallisuuteen, perinteisen sanomalehden levikin laskuun ja julkaisualustojen monikanavaisen pirstaloitumiseen (emt., 14). Väliverroksen mukaan etenkin taloudellinen paine on osallisena siihen, että journalismin laadun koetaan heikentyneen: suurin osa lukijoista on siirtynyt verkkolehtiin, jotka eivät kuitenkaan tuota yhtä paljon tuloja kuin perinteinen sanomalehti. Tämä johtuu siitä, että ilmainen uutistarjonta murtaa journalismin perinteisen ansaintalogiikan ja rahoitus pohjan. Kun lukijat ovat siirtyneet ilmaisten uutisten perässä internetiin, he eivät koe tarvetta maksaa journalismista tai lukevat myös ilmaisia uutisia maksuista huolimatta (Reunanen 2020, 44). Mediaa kulutetaan edelleen monipuolisesti eri kanavia pitkin, mutta selkein muutos on nähtävillä sanomalehden lukemisen vähentymisenä ja inter-

netin suosimisena (Ala-Fossi ym. 2020, 106–107). Keskeinen selviytymistä koskeva kysymys onkin ollut se, miten asiakkaat saataisiin tulevaisuudessakin maksamaan verkkosisällöistä. (Väliverronen 2009, 16, 21, 23.)

3.1.1 Tarinallisuus ja viihteellistyminen

Yksi merkittävä syy, mistä uudistunutta mediakenttää on arvosteltu, on sen kaupallistuminen, sensaationhakuisuus ja viihteellistyminen (Väliverronen 2009, 21). Uutisten kannalta näyttäisi siltä, että mikäli uutissisältö ei ole ilmaiseksi saatavilla, se ei ole enää taloudellisesti kovin kannattavaa. Verkko lähinnä kierrättää vakiintuneiden uutismedioiden tuottamaa sisältöä (emt., 23). Väliverronen mukaan (2009, 27) siirtyminen verkkoympäristöön tarkoittaa sitä, että viime vuosina erityisesti juuri iltapäivälehdet ja perinteiset uutismediat ovat niitä, jotka ovat joutuneet miettimään uusia selviytymiskeinoja, joilla lukijat saadaan pidettyä tyytyväisinä. Väliverronen huomauttaa, että aikakauslehdet sen sijaan ovat vielä pärjänneet suhteellisen hyvin (Väliverronen 2009, 27), joskin tulosta kumoo se että 2010-luvulla aikakauslehtien suosion on havaittu puolestaan laskeneen reilusti (Ala-Fossi ym. 2020, 100). Tämä saattaa kuitenkin viitata siihen suuntaan, että kovien uutisten sijaan pehmeämpi, kevyempi, viihteellisyyteen tähtäävä sisältö kiinnostaa ihmisiä edelleen. Kenties vain se, mistä ja miten tarinallista journalismia luetaan, on muuttunut.

Median murroksen aiheuttamaa uutistyylin muutosta kuvaillaan ikään kuin pehmentymisenä, jossa korostuu ennemminkin tunteiden herättäminen ja yleisön viihdyttäminen kuin maailmasta informoiminen tai tiedonvälityksen periaatteet. Uutisten on havaittu muuttuneen entistä pehmeämmiksi ja sisältävän enemmän tarinallisuutta. Toimittajat pyrkivät tuomaan niin sanottuihin koviin etusivun uutisiin featuren tekniikoita, jotta ne olisivat lukijalle miellyttävämpiä. (Pietilä 2007, 244; Steensen 2017, 2; Niblock 2008, 46.) Uudenlainen mediaympäristö vaatii verkkojournalismilta uudenlaisia generejä ja kirjoittamisen tapoja. Steensenin (2009, 13) mukaan verkkoympäristön tarjoama sisältö on ennen kaikkea muuttunut monipuolisemmaksi, sillä enää sitä eivät hallitse vain etusivun uutisotsikot. Lukijoita viihdyttävä feature-journalismi on yleensä

mielletty vain printtimuotoisten aikakauslehtien ja -liitteiden alustaksi. Nyt verkkoym-
päristö on tarjonnut oivan tilaisuuden laajentaa feature-journalismia ja viihteellisyy-
teen tähtävää sisältöä myös aikakauslehtien ulkopuolelle. (Steensen 2009, 13.)

Näyttäisi siltä, että muutos viihteellisempään kirjoittamiseen on ollut käynnissä jo pit-
kään painetuissa lehdissä. Nyt se on hivuttautunut hiljalleen myös verkkojournalismiin.
Teknologia ja sen tuoma kilpailu toi mukanaan ilmiön, jossa etusivun uutiset siirtyvät
verkkoon, kun taas printtilehdet alkoivat panostaa pitkiin tarinoin (Niblock 2008, 50).
Esimerkiksi *Helsingin Sanomat* siirtyi vuonna 2013 pitkiä featurejuttuja ja kuvia suosi-
vaan tabloid-muotoon printtilehdessään, ja samaan aikaan se alkoi panostaa entistä
enemmän verkkojournalismiin. (Hellman ja Ruohonen 2019, 213–214.)

Hellman ja Ruohonen (2019, 231) viittaavat Herkmanin ja Vainikan (2012) tutkimuk-
seen, jonka mukaan pirstoutuneessa mediaympäristössä ihmiset lukevat hyvin eri ta-
valla kuin ennen. Viihteellistymisen myötä etenkin maksaville lukijoille halutaan tarjota
laadukasta sisältöä. Tämä koskee sekä verkko- että printtilehtien tilaajia. (Emt., 231.)
Etenkin tarinallinen kertomismuoto on noussut monen sanomalehden vetonaulaksi
(Lassila-Merisalo 2020, 8). Tarinallistaminen nimittäin toimii tehokkaimpana keinona
luoda teksteistä puoleensavetäviä (Jaakkola 2013, 95). Samaan aikaan on huomattu,
että tarinat leviävät verkossa hyvin, vaikka digitalisaation alkutaipaleella ennustettiin
käyvän päinvastoin. (Lassila-Merisalo 2020, 7–8.) Viihteellistymisellä ei siis kaikesta
päättellen viitata vain uutisten viihteellistymiseen ja esimerkiksi klikkijournalismiin. Se
tarkoittanee myös sitä, että maksumuureja asetetaan myös verkkolehtiin, ja jutuista
maksavia asiakkaita halutaan ”palkita” ja ”hemmotella” pitkillä, viihdyttävillä feature-
jutuilla.

3.2 Feature journalistisena genrenä

Feature on journalistinen genre, jonka täsmällinen määrittely osoittautuu hyvin haasta-
vaksi, ellei jopa mahdottomaksi tehtäväksi. Featuren monimuotoisuudesta kielii jo sekin,
että kyseiseen journalistiseen genreen voidaan viitata hyvin erilaisilla termeillä: esimer-
kiksi tarinallinen-, kaunokirjallinen-, hidas-, aikakaus-, pitkämuotoinen-, ihmisläheinen-,

uusi- ja mukaansatempaava journalismi kuuluvat kaikki enemmän tai vähemmän feature-käsitteen alle. (Steensen 2017, 2.) Sana *feature* juontaa juurensa latinan kielen rakentamista tai valmistamista merkitsevään sanaan *factura* (Jaakkola 2013, 221). Featurilla tarkoitetaan Jaakkolan mukaan ”varta vasten näkökulmia rakentamalla tuotettuja, ymmärrystä maailmasta kasvattavia juttuja” (emt.,221). Nimitys jo vihjaileekin, että feature-juttu on lähtökohtaisesti kokoava, monipuolinen ja koostuu useista taustatekijöistä.

Monipuolista feature-journalismia voi kuvailla useista eri näkökulmista. Yleisesti sillä voidaan tarkoittaa journalistista tyylilajia, joka on ihmis- ja lukijalähtöistä: Feature ei ainoastaan pyri tiedon välittämiseen, vaan keskeistä on tarjota elämyksiä ja arkista samaistumis pintaa. Featuressa kuvaillaan ihmisiä, tapahtumia ja ympäristöä yksityiskohdaisesti. Feature-journalismi tarjoaa lukijalle laajemman, moniäänisemmän ja syvällisemmän näkökulman uutisotsikoiden taustalla piileviin ilmiöihin. Ihmislähtöisyyden ja syvällisyyden ansiosta sekä toimittaja että lukija pääsevät lähelle ihmisiä. (Steensen 2017, 1; Niblock 2008, 46.) Feature-journalismiin liittyy usein myös seikkailullisuus ja jopa fiktion piirteet, minkä lisäksi ne ovat visuaalisesti houkuttelevia (Steensen 2009, 16, 24).

Viihdyttävyydestään huolimatta feature on luokiteltavissa faktaperustaiseksi journalistiseksi tekstilajiksi, sillä sen ei ole esimerkiksi kolumnin tai arvostelun tapaan tarkoitus olla kantaaottava ja toimittajan mielipiteitä korostava. Usein juttutyyppeiden väliset rajat ovat kuitenkin liukuvia ja epäselviä. Esimerkiksi uutinen voi sisältää featuren piirteitä, mikä on nykyään uutisten viihteellistymisen vuoksi jopa hyvin tyyppillistä. (Jaakkola 2013, 173; Niblock 2008, 46). Niblockin (2008, 46) mukaan feature-jutuissa tunteiden herättäminen on usein jopa faktoja tärkeämpää. Tämäkin käsitys hälventää faktaperustaisen journalismin rajaa.

Feature-journalismia pyritään usein määrittelemään vertailemalla sitä uutisjournalismiin. Yksi hyvin karkea määritelmä featuresta onkin se, että se on kaikkea ei-uutisellista journalismia. Feature-juttua kuvaillaan usein ilmaisumuodoiltaan ja rakenteeltaan vapaammaksi verrattuna uutiseen. (Niblock 2008, 46; Jaakkola 2013, 220.) Näin ollen yksi

erotekijä uutisen ja featuren välillä on se, että featuressa käsitellyistä aiheista voi puuttua uutiskärki. Sivonen (2008, 12) viittaaakin pro gradu -työssään Savolaisen (2005) tutkimukseen, jonka mukaan ajattomuus on tyyppillistä featurejutuille.

Uutis- ja feature-journalismin jaottelu ei näytä olevan mikään uusi ilmiö. Jo 1970-luvulla James E. Murpy (1974) kirjoitti, että uutistoimitus ja tiedonvälittäminen ovat olleet pitkään journalismin keskiössä. Murphyn mukaan vastapainoksi nousi jo tuolloin uuden journalismin käsite, jossa keskiössä ovat vapaampi muoto, houkuttelevuus ja fiktiivisestä kirjallisuudesta lainatut tyylikeinot.

Rakenne onkin se, missä uutinen ja tarinallinen feature usein erkaantuvat toisistaan (Lassila-Merisalo 2020, 61). Uutisen rakenne on hyvin selkeä ja ennalta tarkkaan määriteltä. Sitä kuvaillaan kärjellään seisovaksi kolmioksi, jossa asiat etenevät tärkeimmästä vähiten tärkeään. (Emt., 61; Jaakkola 2013, 185; Steensen 2009, 15–16.) Usein uutiset mielletään koviksi ja objektiivisiksi, kun taas feature pehmeäksi ja subjektiiviseksi. Todellisuudessa rajanveto näiden välille on kuitenkin haastavaa, ja yhä useammin uutisrakennetta myös rikotaan tuomalla siihen tarinallisuutta (Jaakkola 2013, 186, 193). Uutisrakenteeseen verrattuna featuren rakenne näyttäisi olevan paljon hankalampi käsite, sillä feature-journalismi on jo itsessään niin monimuotoista.

Selkeimmin featuren rakennetta ja tyylikeinoja voi tarkastella sen äärimuotojen eli *tarinallisen* tai *kaunokirjallisen journalismin* käsitteiden kautta. Kaunokirjallinen journalismi ei ole varsinaisesti oma genrensä, mutta sen kuvaillaan sijoittuvan jonnekin kaunokirjallisuuden ja journalismin välimaastoon (Lassila-Merisalo 2009). Kaunokirjallisessa journalismissa lainataan fiktiivisestä kirjallisuudesta tuttuja kerronnan keinoja, ja tyyliinsä puolesta kyseessä voisikin olla keksitty tarina. Journalismia se on kuitenkin siksi, että tiedot ja tapahtumat ovat lähtökohtaisesti aina todellisia. (Emt., 11–12, 34) Nora Berningin mukaan selkeät piirteet, joista tarinalliseen muotoon kirjoitetun tekstin voi erottaa, liittyvät esimerkiksi kerronnan vaihtelevaan aikamuotoon, näkökulmaan ja *fokalisaatioon* eli kertojan asemoitumiseen tekstissä (Berning 2010, 27). Feature-juttua värittääkin usein kertojan – eli toimittajan – vahva läsnäolo tekstissä, toisin kuin uutisessa (Lassila-Merisalo 2020, 43). Feature-jutussa rakenne voi noudattaa esimerkiksi perinteistä draaman

kaarta, kronologista kerrontaa, dialogia, minäkerrontaa, tai väittämä-vastaus -asetelmaa. Usein erilaiset kerronnan muodot ja ajallinen rakenne kuitenkin sekoittuvat. (Jaakkola 2013, 100–101). Aikahyppäykset eli takaumat ja kerronnan temmon vaihtelu näyttäisivät siis olevan feature-journalismille tyypillistä. Jaakkolan mukaan olennaisinta feature-jutun rakenteessa on kuitenkin kiinnostava aloitus ja lopetus sekä rytmin vaihtelevuus (emt., 102). Kirjallisuustieteissä puhutaan tekstin rytmiin vaikuttavista *eepin kerronnan* muodoista. Ne pätevät myös kaunokirjalliseen journalismiin siinä missä fiktiiviseen tekstiinkin. Tyypillisiä journalismissa esiintyviä eepin kerronnan muotoja ovat muun muassa pysäyttävä kuvailu, tarinan juonta edistävä kohtaaminen, haastateltavan ajatuksia avaava dialogi sekä eläytymisesitys, jossa toimittaja kuvailee omin sanoin haastateltavan puhetta tai ajatuksia. (Lassila-Merisalo 2009, 22–30; Palmgren 1986, 205.)

Feature-journalismin moniulotteisuus näkyy myöskin siinä, että käsitteen alle mahtuu useita keskenään erilaisia juttutyyppejä. Jaakkolan mukaan journalistiset juttutyypit voidaan jakaa janalle, jossa toinen pää, eli uutiset, edustavat tiedonvälitystä ja toinen taas mielipiteellistä sanataidetta. Juttutyypeistä pakina on sitä lähinnä. Reportaasi ja henkilökuva puolestaan jakavat objektiiviset ja subjektiiviset tekstilajit kahtia (Jaakkola 2013, 174–175.) Koska feature luetaan kuitenkin faktapohjaiseksi journalismiksi (emt., 173), featureen yleisesti liitettyjä juttutyyppejä ovat siis karkeasti arvioiden ainakin ilmiöjuttu, haastattelu, henkilökuva ja reportaasi. Niblockin määritelmän mukaan featureksi voidaan tarkemmin nimetä myös esimerkiksi uutistausta, erilaiset neuvoja tai niksejä jakavat jutut sekä historiaa käsittelevät artikkelit (Niblock 2008, 47–48).

Epäselvä raja objektiivisuuteen pyrkivän faktatekstin sekä tarinallisten tyylikeinojen välillä aiheuttaa feature-journalismissa eettisiä pulmia. Narratiivisuuden suosiminen journalismissa tuokin totuudenmukaisuuteen pyrkivälle toimittajille paljon haasteita ja valintojen välillä pallottelua (Saarikoski 2019, 90–91). Esimerkiksi toimittajan tekemien havaintojen yksityiskohtainen kuvailu elävöittää tekstiä ja tuo läsnäolon tuntua, mutta se on journalististen periaatteiden mukaan sallittua vain, jos kyseiset asiat ovat todistetusti tapahtuneet. Sama koskee myöskin esimerkiksi haastateltavan menneisyyteen sijoittuneiden tapahtumien kuvailua: kerrottujen asioiden täytyy aina olla tarkistettuja ja todel-

lisiä. (Jaakkola 2013, 93; Lassila-Merisalo 2020, 106–107.) On kuitenkin huomion arvoista, että faktajournalismi ja fiktiosta vaikutteita saanut tarinallisuus eivät automaattisesti sulje toisiaan pois. Tämä pätee erityisesti reportaasin kohdalla, joka on featurejuttutyypeistä hankalin määritellä kuuluvaksi faktajournalismiin. (Lassila-Merisalo 2009, 196; Berning 2010, 41; Jaakkola 2013, 174–175.)

4 AINEISTO

Tässä kappaleessa esittelen aineistoni, jonka sisältöä aion analysoida, ja pohdin aineistoni rajausta.

Aineistonani toimii *Helsingin Sanomien* verkkolehden hyvinvointi-osasto. *Helsingin Sanomat* on Suomen suurin päivälehti, ja sen kokonaislevikki kasvoi ainoana Suomessa vuonna 2019, sillä lisääntyneiden digitilausten määrä riitti kompensoimaan painetun lehden tilaajien laskun. Vuonna 2019 *Helsingin Sanomilla* oli yli 100 000 digitilaaajaa. (Sanoma 2020.) Marraskuussa 2012 *Helsingin Sanomien* verkkolehti hs.fi siirtyi ensimmäisenä suurena suomalaisena verkkolehtenä maksumuurikäytäntöön, jossa ilmaiseksi voi lukea vain rajallisen määrän juttuja (Yle Uutiset 2012).

Tarkastelen hyvinvointiosaston juttuja rajatulla aikavälillä sekä syksyllä 2015 (24.9.–1.10.) että syksyllä 2020 (11.10.–20.10.) Kummaltakin syksyltä olen valinnut kuusi juttua analysoitavakseni. *Helsingin Sanomien* verkkolehti on jaettu useisiin eri osastoihin, joista monissa julkaistaan muutakin kuin uutissisältöä. Tällaisiin lukeutuvat esimerkiksi perhe-, kulttuuri- ja hyvinvointiosastot. Kuukausiliite on *Helsingin Sanomien* aikakausliite ja sisältää kaikkein selkeimmin tarinallisia feature-juttuja. Kuukausiliite on kuitenkin luettavissa aikakauslehdiksi, ja koen aiheeni kannalta mielekkääksi rajata aineistosta pois aikakausmedian. Hyvinvointiosaston valitsen siksi, että osa sen jutuista muistuttaa esimerkiksi naistenlehtien feature-juttuja. Aiheet käsittelevät usein ihmissuhteita, henkilötarinoita, psykologiaa, työelämää ja kehoa.

Syksyn 2020 aineistot ovat kaikki peräkkäin julkaistuja. Tarkasteluni perusteella näyttäisi, että *Helsingin Sanomien* verkkolehden osastojaottelu on kuitenkin vuosien varrella muuttunut. Esimerkiksi runsaasti feature-juttuja sisältävää Elämä-osastoa ei enää erikseen ole, vaan Elämä-tunnisteella merkityt jutut on yhdistetty hyvinvointiosaston alle, eikä niitä pysty erikseen hakemaan. Siksi *Helsingin Sanomien* arkistosta löytämäni hyvinvointijutut syyskuulta 2015 eivät välttämättä ole aivan peräkkäisiä. Arkistohaussa hakuksiksi sekä kategoriaksi on valittu ”hyvinvointi” ja aika rajattu elo-marraskuulle 2015. Aineistoon valikoitui lopulta kuusi juttua pääosin syyskuulta 2015, mutta koko syksyltä

löytyneitä arkistoja tarkastellessani ilmeni, että valitsemani kuusi juttua noudattavat tyylillisesti melko yhteneväistä linjaa koko syksyn 2015 aikana julkaistujen juttujen kanssa. Siten perustelen, että valitsemani arkistoaineisto on relevantti ja tarjoaa mahdollisuuden vertailla sitä syksyn 2020 aineistoon. On kuitenkin huomioitava, että esimerkiksi Elämä-kategorian jutut jäivät vuodelta 2015 pois, sillä niitä ei voinut teknisistä syistä ja sivuston muutoksen vuoksi hakea arkistosta erikseen. Olen huomionut, että tällä saattaa olla vaikutusta tutkielman tuloksiin.

5 TUTKIMUSMETODI

Seuraavassa luvussa esittelen valitsemani tutkimusmetodin, eli aineistolähtöisen laadullisen sisällönanalyysin, nojautuen Jouni Tuomen ja Anneli Sarajärven (2018) teokseen *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Esitän myös, miten aion hyödyntää valitsemaani metodia tässä tutkielmassa.

Tutkimusmetodinani toimii laadullinen sisällönanalyysi. Tuomen ja Sarajärven (2018, 71) mukaan laadullista sisältöanalyysiä sopii käyttää, jos tutkimusaineistona on kirjallista materiaalia, kuten ”joukkotiedotuksen tuotteita”. Omassa tutkielmassani aineisto kerätään sanomalehden verkkosivustolta, joten sisällönanalyysi sopii metodikseni. Tarkoituksena on sisällönanalyysin mukaan luokitella, teemoittaa ja tyyppitellä aineisto (Tuomi ja Sarajärvi 2018, 79). Silloin *Helsingin Sanomien* hyvinvointiosaston teemoja on helppompaa vertailla ja analysoida mahdollisia yhtäläisyyksiä sekä muutoksia. Valitsemassani laadullisessa tutkimusmetodissa voi olla useitakin eri lähestymistapoja: teorialähtöisiä, aineistolähtöisiä tai teoriaohjaavia (emt., 81).

Aineistolähtöisessä laadullisessa sisällönanalyysissä etenemisjärjestys on seuraava: Ensin aineisto pelkistetään, sitten ryhmitellään ja lopuksi luodaan uudet teoreettiset käsitteet eli abstrahoidaan. Aineistoa siis tulkitaan yksityiskohdista kohti laajempaa yleiskuvaa ja luokitellaan aineistoa tehden johtopäätöksiä. (Tuomi ja Sarajärvi 2018, 90.) Teorialähtöisessä sisällönanalyysissä puolestaan edetään ennemmin yleisistä teorioista ja käsitteistä yksityiskohtiin. Kategorioita luodaan aikaisemman teorian pohjalta, ja aineistosta etsitään sisältöä, joka sopii valmiisiin kategorioihin. (Emt., 97.)

Koska tarinallisen- tai feature-journalismin piirteistä ei ole saatavilla riittävän yksiselitteistä ja johdonmukaista teoriaa tai listausta, lähden tässä tutkielmassa liikkeelle aineistosta ja teen siitä johtopäätöksiä, jotka yhdistän eri lähteistä keräämiini tietoihin feature-journalismin määritelmästä. Feature-journalismi on muodoltaan melko vapaata. Tähän viittaa jo sekin, että feature esiintyy monissa eri muodoissa, monilla nimillä ja eri alustoilla (Steensen 2017, 2). Aineistolähtöinen tulkinta sopii siksi featuren laadulliseen

sisällönanalyysiin, sillä se antaa myöskin paremmat mahdollisuudet huomioida feature-journalismin moniulotteisuuden ja tulkinnanvaraisuuden.

Käytännössä analyysini tapahtuu tällä metodilla siten, että poimin aineistosta kokonaisuudessaan ensin yleisiä huomioita, jotka kertovat, millaisia journalistisia juttutyyppejä ne edustavat. Nämä kokoan tiiviisti taulukkoon (Taulukko 1), josta voi nähdä, miten syksyn 2015 ja syksyn 2020 aineistot eroavat sisällöllisesti toisistaan. Sen jälkeen kokoan aineistosta alleviivaamistani huomioista laajempia yläkäsitteitä, jotka ovat syntyneet yksittäisiä kohtia pelkistämällä ja ryhmittelemällä. Yläkäsitteet kertovat feature-journalismin viittaavista piirteistä. Luomieni yläkäsitteiden avulla pystyn havainnollistamaan, millaisten teemojen tulkitsen toistuvan aineistossa. Ne kertovat, mikä tekee tai ei tee juuri tästä aineistosta feature-journalismia, ja missä jutuissa näitä teemoja esiintyy eniten.

6 ANALYYSI JA JOHTOPÄÄTELMÄT

Analyysin päällimmäisenä tuloksena kävi ilmi, että *Helsingin Sanomien* hyvinvointiosasto on sisällöllisesti kokenut melko merkittävän muutoksen viidessä vuodessa. Syksyn 2015 jutuissa ei ollut havaittavissa juuri lainkaan featuren piirteitä. Syksyn 2020 aineistoista taas löytyi useampia feature-juttuja, ja sisältö oli paljon monipuolisempaa ja viihteellisempää.

Seuraavissa kappaleen osioissa esittelen ensin tiiviisti taulukon avulla (Taulukko 1) yleisiä huomioita siitä, millaista feature-journalismia ja juttutyyppejä aineistooni valitut jutut edustavat. Sen jälkeen tarkastelen teemoiteltujen otsikoiden avulla, millaisia feature-journalismiin liittyviä piirteitä olen havainnut aineistostani. Featurea kuvastavat teemat ovat inhimillisyys, tarinalliset kerronnan keinot sekä toimittajan läsnäolon ilmeneminen tekstistä. Tarkastelen teemojen mukaan rinnakkain sekä syksyä 2020 että syksyä 2015. Kaikista jutuista ei synny kuitenkaan huomioita kaikista näistä kategorioista, sillä analyysi on aineistolähtöinen. Valitut featuren teemat ovat syntyneet siten, että olen muodostanut laajempia yläkäsitteitä eli abstrahoinut keräämäni yksittäiset havainnot.

6.1 Juttutyypit

Alla olevassa taulukossa (Taulukko 1) esittelen, millaisia juttutyyppejä aineistostani havaitsin. Taulukossa jaottelen aineistoni syksyyn 2015 sekä syksyyn 2020, ja ilmoitan, kuinka monta kappaletta kutakin juttutyyppiä eri ajankohtina esiintyi. Toisinaan juttutyypien väliset rajat olivat epäselviä, ja samassa jutussa saattoi esiintyä esimerkiksi sekä reportaasin että henkilöjutun piirteitä, kuten jutussa ”*Kiinteistö kuningatar*” (HS 18.10.2020). Toiset ilmiöjutut olivat myöskin tarinallisempia ja toiset taas tyyllisesti lähempänä uutista. Tarkasteluni perusteella jutut edustavat melko hyvin kulloisenkin vuoden tyyllistä linjaa, joka *Helsingin Sanomien* verkkolehden hyvinvointiosastolla on ollut. Tarkastellessani ja tutkimusaineistoani valitessani esimerkiksi havaitsin, että uutisia tuli vastaan huomattavan usein koko syksyn 2015 aikana, kun taas syksyllä 2020 ei juuri lainkaan.

Taulukosta 1 on huomattavissa, että syksyllä 2015 on kirjoitettu enimmäkseen terveysuutisia ja terveysaiheisia ilmiöjuttuja, kun taas syksyllä 2020 eri juttutyyppejä esiintyy monipuolisemmin. Myös jutuissa käsiteltyjen aiheiden perusteella on mahdollista tehdä päätelmiä siitä, että syksyllä 2020 käsitellyt aiheet olivat vähemmän ”kovia” terveysaiheita. Joukossa oli enemmän ajattomampia, aikaisempaan tietoon sitoutuvia ja ”pehmeämpiä” aihealueita. Ilmiöjutuissakin varsinainen ”kova” uutiskärki jäi siis puuttumaan. Sivonen (2008, 12) viittaa pro gradu -työssään Savolaisen (2005) tutkimukseen, jonka mukaan ajattomuus on tyypillistä featurejutuille.

Taulukko 1. Aineistossa esiintyneet juttutyypit ja niiden lukumäärät syksyllä 2015 ja syksyllä 2020

	Uutinen	Ilmiöjuttu	Henkilöjuttu	Reportaasi/kuvareportaasi
Syksyn 2015 aineisto	3	3		
Syksyn 2020 aineisto		3	1	2

6.2 Featuren piirteet

Seuraavissa alaluvuissa esittelen aineistosta tekemäni havainnot feature-journalismista, jotka on jaoteltu kolmeen eri yläkäsitteeseen, joita ovat inhimillisyys, tarinalliset kerronnan keinot sekä toimittajan läsnäolo tekstissä.

6.2.1 Inhimillisyys

Feature-journalismin inhimillisyys, eli lukijalle kohdistettu samaistuttavuus ja mukana-satempaavuus (Steensen 2017, 1; Niblock 2008, 46; Lassila-Merisalo 2009, 31), korostui etenkin syksyn 2020 aineistoissa. Esimerkiksi ihmisen kehoaistia käsittelevä ilmiöjuttu *Keho antaa meille merkkejä itsestään, mutta kaikki eivät huomaa niitä – Kehoaisti on ihmisen ”kuudes aisti”, sanoo apulaisprofessori ja kertoo, mistä siinä on kyse* (HS

20.10.2020a) alkaa lukijaa koukuttavasti tarkalla ja yksityiskohtaisella kuvailulla: ”Syke lähtee laukalle, otsalla helmeilee hiki. Vilunväreet hiipivät selkää pitkin. Vatsaa vääntää ja posket hehkuvat tulenpunaisina.” Kyseinen aloitus herättää lukijan mielenkiinnon ja tarjoaa samaistumis pintaa. Tämä kielii nimenomaan pyrkimyksestä kuvailla aihetta arkisella, samaistuttavalla tasolla ja tarjota lukijalle sekä viihdyttävä että informatiivinen lukukokemus. Samaisessa jutussa puhutaan myös monikon ensimmäisessä persoonassa ”meistä”, mikä luo tunteen samaistuttavasta ja lukijaa puhuttelevasta lähestymistavasta. Samoin kuin muistisairauden tuntomerkkejä käsittelevässä ilmiöjutussa *Muistisairauden oireet voivat helpottua ratkaisevasti, jos sairaus huomataan ajoissa – Asiantuntija kertoo 13 merkkiä, joista voi tunnistaa läheisen ihmisen muistisairauden* (HS 20.10.2020b), joka alkaa arkisella, mahdollisimman monia puhuttelevalla ja inhimillisyyttä korostavalla kysymyssarjalla sekä yleistyksellä: ”Missä ovat silmälasit ja mihin olen jättänyt kännykän?...Jokaisen muisti pätkii joskus...”.

Helposti lähestyttäviä jutuista tekevät myöskin niiden asiantuntijan jakamat konkreettiset esimerkit sekä numeroidut vinkkilistat (Niblock 2008, 47–48), joita esiintyi useissa sekä syksyn 2020 että 2015 aineistoissa, kuten esimerkiksi nuorten sydänoireista kertovassa ilmiöjutussa (HS 29.9.2015), muistisairausjutussa (HS 20.10.2020b) sekä koronaajan liikuntaa käsittelevässä ilmiöjutussa (HS 19.10.2020).

Moni aineiston jutuista pyrki myös herättämään lukijassa tunteita, mikä on featurelle tyypillistä (Niblock 2008, 46). Tämän luen myöskin inhimillisyyss-teen alle. Esimerkiksi edellä mainitussa muistisairauksia käsittelevässä jutussa (HS 20.10.2020b) on pohdittu ajankohtaisen koronapandemian heijastumista muistisairaiden ja heidän omaistensa jaksamiseen, kun ”henkireikänä toimineet harrastukset on pantu jäihin”. Pandemian sosiaalisten ja psyykkisten puolien pohdiskelu kertoo siitä, että ilmiötä on lähestytty ennen kaikkea tunne edellä, eikä esimerkiksi tilastollisten, ”kovien” faktojen kautta. Työstressistä herääviä tunteita käsitellään myös reportaasissa *Kiinteistö kuningatar* (HS 18.10.2020), joka esimerkiksi alkaa haastateltavan sitaatilla ”Ei riitä kerta eikä kaksi, kun olen lähtenyt ajamaan töistä ja itkenyt autossa. Olen ollut niin poikki”.

6.2.2 Tarinalliset kerronnan keinot

Tarinallisia kerronnan keinoja löytyi vain syksyn 2020 aineistoista. Niihin viittasivat esimerkiksi kuvapainotteisen reportaasin *12 kuukautta lumilla* (HS 17.10.2020) päiväkirjan tapaan tehty kronologista aikajärjestystä noudattava matkakertomus, jossa lukija pyritään imaisemaan mukaan tarinaan lauseella ”Nyt myös Helsingin Sanomien lukijat pääsevät tekemään matkan lumisille tuntureille”. Toisin kuin monissa syksyn 2015 aineistoissa, syksyn 2020 aineistoissa aloitus ei ole uutisen tapaan informoiva, vaan ennemmin koukuttava ja tarinan alkua muistuttava: Ne alkavat esimerkiksi kiinnostavalla sitaattilla (HS 18.10.2020; HS 17.10.2020) tai yksityiskohtaisella tilannekuvauksella (HS 11.10.2020; HS 20.10.2020a).

Tarinallisia piirteitä löytyi tässä aineistoissa eniten henkilöjutuista ja reportaaseista, jotka voidaankin lukea tarinallisimmiksi featuren juttutyypeiksi (Jaakkola 2013, 174–175). Esimerkiksi henkilöjuttu valtioneuvos Riitta Uosukaisesta (HS 11.10.2020) sekä henkilökuvaakin muistuttava reportaasi kiinteistövälittäjästä (HS 18.10.2020) sisälsivät paljon esimerkiksi kerronnan ajallista hyppimistä, kuten vuorottelua menneisyyden taakamien, tulevaisuuden näkymien sekä nykyhetken yksityiskohtaisen kuvailun välillä. Menneisyys ja nykyisyys sekä hidas- ja nopeatempoinen kerronta vuorottelevat näissä jutuissa. Aloitukset ja lopetukset liittyivät toisiinsa ja jutuissa oli kertomuksellinen juoni. (Jaakkola 2013, 100–102).

Paikoin jutuissa esiintyy myöskin paljon haastateltavan puhetta sitaattien ja dialogin muodossa, kuten: ”Mittään ei tule, jos et tee mitään” (HS 18.10.2020). Haastateltavan puhe tuo juttuun tarinallisuutta: syvyyttä, yksityiskohtaisuutta ja myös kuvan haastateltavan persoonasta. Toisaalta se rikkoo ja tauottaa muutoin nopeasti etenevää kerrontaa. Sitaatilla on siis tarinallinen tarkoitus, mutta aineiston ilmiöjutuissa sitaatit toimivat enemmän objektiivisuuden vahvistajina ja toimittajan muodostamien argumenttien todistajina – kuten niin sanottuun *objektiivisuuden rituaaliin* tyypillisesti kuuluu (Lassila-Merisalo 2020, 13).

6.2.3 Toimittajan läsnäolo tekstissä

Toimittajan läsnäolon ilmeneminen tekstistä on featurelle tyypillistä (Lassila-Merisalo 2020, 43). Tässäkin aineistossa juttutyypeistä reportaasi ja henkilöjuttu korostivat toimittajan läsnäoloa kaikkein vahvimmin. Uosukaisen henkilöhaastattelussa (HS 11.10.2020) sekä reportaasissa *Kiinteistökingatar* (HS 18.10.2020) haastattelumiljöötä tai -tilannetta kuvaillaan paikoin hyvin tarkasti: Esimerkiksi kohdat ”Hotelli St. Georgen kabinettiin johtaa kaksi porrasaskelmaa. Niitä noustessaan valtioneuvos Riitta Uosukainen ottaa tukea harmaasta kävelykepeistä” (HS 11.10.2020) sekä ”Syyskuun viimeisenä keskiviikkona Kovanen syö härkäpataa Mikkelin aseman ravintolassa ja kertoo, minkälaista on olla kiinteistönvälittäjä” (HS 18.10.2020) viestivät toimittajan olleen läsnä ja nähneensä kyseiset tilanteet omin silmin. Syksyn 2015 aineistoissa esiintyvissä terveysaiheisissa uutisissa toimittajan kertojarooli ei puolestaan käy samalla tavalla tekstistä ilmi kuin aineiston reportaaseissa ja henkilöjutuissa, vaan jää vain objektiivisen tiedon välittäjän tasolle.

6.3 Tutkimuskysymyksiin vastaaminen

Pääosin analyysin perusteella näyttää siltä, että *Helsingin Sanomien* verkkolehden hyvinvointiosasto on alkanut tehdä tarinallisempaa feature-journalismia viiden vuoden aikavälillä: syksyllä 2020 siellä julkaistiin monipuolisesti erilaisia featureksi luokiteltavia juttuja, joista löytyi myös tarinallisia ja viihteellisiä ulottuvuuksia, kun taas syksyllä 2015 sieltä saattoi lukea lähinnä vain napakoita terveysuutisia tai informatiivisia terveysaiheisia ilmiöjuttuja. Näin ollen vastaan tutkimuskysymyksiini seuraavasti.

Ensimmäinen tutkimuskysymykseni oli: Millaisia feature-journalismin tuntomerkkejä *Helsingin Sanomien* verkkolehden hyvinvointijutuissa on?

Vastaus riippuu melko paljon siitä, minä vuonna juttu on julkaistu sekä siitä, mitä aihetta juttu käsittelee. Useimmissa syksyn 2020 aineiston jutuissa esiintyi huomioita, jotka lähdekirjallisuuden ja siihen nojaamani arvioinnin perusteella liittyvät feature-journalismiin. Tällaisia huomioita olivat selkeimmin tekstien inhimillisyys – eli samais-

tuttavuus, mukaansatempaavuus ja pyrkimys tunteiden herättämiseen – sekä tarinalliset rakenteet ja ilmaisukeinot. Myös toimittajan läsnäolon ja haastatteluprosessin ilmeneminen tekstistä oli tyypillinen piirre useissa jutuissa.

Syksyn 2015 aineiston jutuista puolestaan suuri osa oli ennemminkin terveystuutisia kuin feature-journalismia, sillä ne täyttivät uutisen rakenteen: kärjellään seisovan kolmion, jossa tärkein ja jutun kannalta olennaisin tieto kerrotaan heti ensimmäisenä ja taustat vasta sitten (Jaakkola 2013, 186). Jutuissa oli myös usein äänessä asiantuntija, ja niissä esiteltiin jotakin uutta tutkimustulosta. Jos jutut eivät olleet uutisia, olivat ne luokiteltavissa ilmiöjutuksi, joka sekin on heti uutisen jälkeen kaikkein faktapitoisin ja tiedonvälityksen roolia korostavin juttutyyppi (emt., 174–177). Yhdessäkään jutussa ei myöskään ollut haastateltu kokemusasiantuntijoita eli niin sanottuja tavallisia ihmisiä – toisin kuin syksyn 2020 aineistossa. Syksyn 2015 jutut olivat tyyliiltään niin asiapitoisia ja raportoivia, että ne olisi voitu julkaista esimerkiksi ilmaista uutisisältöä tarjoavien iltapäivälehtien verkkosivuilla sellaisenaan.

Toinen tutkimuskysymykseni oli: Ovatko hyvinvointiosaston jutut muuttuneet tarinallisemmiksi ja viihteellisemmiksi viiden vuoden aikavälillä?

Tämän aineiston pohjalta ennako-oletukseni näyttää osuvan oikeaan, sillä syksyllä 2020 jutut olivat paljon tarinallisempia ja sisällöltään monipuolisempia sekä viihteellisempiä kuin syksyllä 2015. *Helsingin Sanomien* verkkolehden hyvinvointiosasto näyttää muuttuneen viidessä vuodessa pitkälti terveystuutisia tuottavasta osastosta monipuoliseksi feature-journalismin osastoksi, joka antaa syväluotaavilla, viihdyttävillä ja mukaansatempaavilla artikkeleilla vastinetta kuukausimaksulle.

Tutkimustulos ei kuitenkaan kerro vielä paljoa siitä, koskeeko muutos koko *Helsingin Sanomien* verkkosivustoa. Tuloksista voi myös päätellä, että *Helsingin Sanomien* verkkolehden osastot ovat vain muuttaneet muotoaan vuosien varrella, mutta feature itsessään ei ole yhtäkkiä lisääntynyt merkittävästi. Esimerkiksi Elämä-tunnisteella merkityt jutut ovat alusta asti lukeutuneet pitkälti feature-journalismiksi. Nykyisin Elämä-tunniste on yhdistetty hyvinvointi-kategorian alle, mikä osaltaan voi vääristää tulosta. Tämän ai-

neiston pohjalta on siis käytännössä mahdotonta sanoa, ovatko hyvinvointijutut todellisuudessa muuttuneet tarinallisemmiksi. Sen voi kuitenkin päätellä, että ennen feature-juttuja on julkaistu hyvin hajanaisesti silloin tällöin ja useilla eri osastoilla. Nyt tarinallisempaa ja syvällisempää sisältöä kaipaava lukija löytää selkeämmin tiensä kiinnostavien juttujen äärelle, kun taas päivän uutiset hän voi lukea selkeästi niille tarkoitetuista kategorioista. Analyysini perusteella voin tehdä siis johtopäätelmän ainakin siitä, että toisin kuin ennen, hyvinvointiosasto on nykyisin painottunut pitkälti feature-journalismiin ja sen aiheet ovat niin ikään pehmeämpiä ja arjen hyvinvointia painottavia.

7 POHDINTA

Tämä tutkielma antoi mielenkiintoisia tuloksia, jotka antavat viitteitä siihen suuntaan, että feature on lisääntynyt maksumuurillisilla verkkouutissivustoilla. Ottaen huomioon sen, että *Helsingin Sanomat* on toistaiseksi ollut viiden suosituimman verkkomedian joukossa ainoa, joka on asettanut maksumuurin valtaosalle sisällöstään (Reunanen 2020, 12–14), arvelen, että *Helsingin Sanomien* verkkolukijat maksavat ennen kaikkea sen tuottamasta feature-journalismista ja kenties sen vuoksi *Helsingin Sanomien* verkkolehti on alkanut tehdä entistä syväluotaavampia, elämyksellisempiä ja tarinallisempia artikkeleita.

Suoria johtopäätöksiä on kuitenkin mahdotonta tehdä näin pienimuotoisen tutkielman pohjalta. Jotta johtopäätelmälle saisi vahvistusta, tulisi aihetta tutkia lisää ja suuremmalla aineistolla. Kiinnostavaa olisi tarkastella esimerkiksi sitä, näkyykö sama muutos myös muilla *Helsingin sanomien* verkkolehden osastoilla: relevantteja tarkastelukohteita olisivat erityisesti kulttuuri- ja perhe-osastot.

Tutkimusta voisi laajentaa myös siten, että *Helsingin Sanomien* sijaan tarkasteltaisiinkin ilmaista sisältöä tarjoavaa mediaa, esimerkiksi Yleä. Kenties feature on yleistynyt maksumuurittomissakin verkkomedioissa? Silloin kumoutuisi ennakko-oletukseni siitä, että *Helsingin Sanomien* maksumuuriin perustuva ansaintalogiikka olisi feature-journalismin suosion takana. Samoin kiinnostava jatkotutkimuskysymys olisi, onko feature-journalismin suosiminen vain valtakunnallisen median ilmiö. Tämän selvittämiseksi aineistona olisi *Helsingin Sanomien* kaltaisen valtakunnallisen suurmedian sijaan pienempien maakunta- ja paikallislehtien verkkosivustot. Niiden ongelmaksi kun saattaa koitua median murroksen ja taloudellisten paineiden keskellä erityisesti se, että feature-journalismin tekeminen vaatii usein paljon aikaa ja rahallisia resursseja (Niblock 2008, 49), eivätkä ne näin ollen pysty panostamaan yhtä paljon esimerkiksi erillisiin feature-osastoihin.

Ei ole siis täysin varmaa, onko feature-journalismi todellisuudessa lisääntynyt verkossa – etenkin, kun featuren määrittely on jo itsessään haastavaa. Todennäköisesti syytä kan-

nattaakin etsiä yleisemmin journalismin viihteellistymisestä, sillä harvoin näin laajan ilmiön takana on vain jokin yksittäinen tekijä, kuten maksumuuri. Johtopäätelmieni mukaan maksumuuri saattaa kuitenkin osittain vaikuttaa hitaan, perehtyvän, syvällisen ja tarinallisen journalismin suosimiseen.

On kuitenkin selvää, että uutismedia on alkanut hapuilla kohti aikakauslehtien tyyliä, sillä kiinnostus tarinallisuutta kohtaan ei näytä ainakaan laskevan digitalisaation myötä – päinvastoin (Lassila-Merisalo 2020,7–8). Toisaalta tähän saattaa liittyä myös omat haasteensa, jos uutis- ja aikakausmedia kilpailevat ja sekoittuvat keskenään. Kiinnostava fakta on esimerkiksi se, että toisaalta, vaikka tarinallisuus lisääntyy, aikakauslehtien suosion on osoitettu laskevan reilusti 2010-luvulla (Ala-Fossi ym. 2020, 100).

Tämäkin tulos antaa siis viitteitä siihen suuntaan, että median murroksen ja digitalisaation myötä yleisön kiinnostus feature-journalismiin ei ole suinkaan laskenut, vaan aikakauslehtien kirjoitustyyli ja aihepiirit ovat ikään kuin siirtyneet uusille alustoille. Tässäkin muutoksessa on omat pulmansa, jotka liittyvät feature-journalismin rutinoitumiseen: Feature-journalismi on tyyliltään lähtökohtaisesti vapaamuotoisempaa ja monipuolisempaa kuin uutisjournalismi (Steensen 2017, 2; Niblock 2008, 46). Niblock kuitenkin huomauttaa, että kaupallistumisen ja tulospainneiden keskellä featurea kirjoittavan journalistin vapaampi tyyli saattaa olla vain harhakuvitelmaa. Kun tarkkaan uutisen kaavaan tottuneet toimittajat ryhtyvät viihteellisyyden nimissä kirjottamaan tarinallisempaa ja pehmeämpää journalismia, syntyy siihenkin helposti rutiininomaisia sääntöjä. (Niblock 2008, 47.) Jos tarinallisuutta pyritään tuomaan journalismiin – myös niin sanottuihin koviin uutisiin – aina oletusarvoisesti, se saattaa horjuttaa journalismin roolia tiedonvälittäjänä ja tekee siitä ennen kaikkea viihdettä. Siksi on hankalaa sanoa, onko verkkoymäristössä tapahtuva tarinallisen featuren ja uutistoimituksen sekoittuminen keskenään positiivinen vai negatiivinen muutos, saati tarpeellista.

LÄHTEET

Ala-Fossi, Marko, Katja Lehtisaari, Heikki Hellman ja Mikko Grönlund. 2020. *Media- ja viestintäpolitiikan seurantaraportti 2019*. Helsinki: Liikenne- ja viestintäministeriö. Haettu osoitteesta: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162144>

Berning, Nora. 2010. *Narrative Means to Journalistic Ends: A Narratological Analysis of Selected Journalistic Reportages*. *Narrative Means to Journalistic Ends*. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften GmbH.

Drok, Nico ja Liesbeth, Hermans. 2016. "Is There a Future for Slow Journalism?: The Perspective of Younger Users." *Journalism Practice* 10(4): 539–554. DOI: 10.1080/17512786.2015.1102604

Hellman, Heikki ja Voitto Ruuhonen. 2019. "Kirjallisuus kohtaa tabloidisaation : Pienempi sivukoko ja Helsingin Sanomien kulttuurijournalismin muutos". *Media & viestintä* 42(2019): 4, 213–234.

Jaakkola, Maarit. 2013. *Hyvä journalismi : käytännön opas kirjoittajalle*. Kansanvalistusseura.

Lassila-Merisalo, Maria. 2020. *Tarinallinen journalismi* Tampere: Vastapaino.

Lassila-Merisalo, Maria. 2009. "Faktan ja fiktion rajamailla : kaunokirjallisen journalismin poetiikka suomalaisissa aikakauslehdissä." Väitöskirja, Jyväskylän yliopisto. Haettu osoitteesta: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-3539-9>

Niblock, Sarah. 2008. Features. Teoksessa *Pulling newspapers apart: Analyzing print journalism*, toimittaja B. Franklin, 46–55. Lontoo, Englanti: Routledge.

Murphy, James. 1974. *The New Journalism: A Critical Perspective*. *Journalism Monographs*, No. 34.

Pietilä, Antti-Pekka. 2007. *Uutisista viihdettä, viihdestä uutisia : median muodonmuutos*. Helsinki: Art House.

Reunanen, Esa. 2015. *Uutismedia verkossa 2015. Reuters Institute Digital News Report - Suomen maaraportti*. Tampereen yliopisto. Haettu osoitteesta:
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-44-9858-9>

Reunanen, Esa. 2020. *Uutismedia verkossa 2020. Reuters-instituutin Digital News Report - Suomen maaraportti*. Tampereen yliopisto. Haettu osoitteesta:
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-1610-5>

Saarikoski, Sonja. 2019. ” Eettiset esteetikot? : Narratiivinen journalismi osana toimittajaprofessiota Suomessa.” Pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto.

Saarikoski, Sonja. 2020. ”Kuvailu elävöittää artikkelia, mutta kun toimittaja ryhtyy tarinoimaan, saattaa mukaan lipsahtaa valheita.” *Journalisti*, 8/20, 28–29.

Sanoma. 2020. ”Helsingin Sanomien kokonaislevikki kasvoi ainoana päivälehtenä Suomessa” Julkaistu 9.4.2020. Luettu 22.12.2020. [Helsingin Sanomien kokonaislevikki kasvoi ainoana päivälehtenä Suomessa | Sanoma B2B](#)

Sivonen, Henna-Kaisa. 2008. ”Journalistinen kirja - Kirja tekstiä ja valokuvaa yhdistävän ajattoman journalismin julkaisufoorumina.” Pro gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto.

Steen Steensen. 2009. ”Online feature journalism”, *Journalism Practice*, 3(1), 13-29, DOI: 10.1080/17512780802560716

Steensen, Steen. 2017. *Feature Journalism*. Oxford University Press.

Tuomi, Jouni ja Anneli Sarajärvi. 2018. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Väliverronen, Esa. 2009. *Journalismi murroksessa*. Helsinki: Gaudeamus.

Yle Uutiset. 2012. ”Helsingin Sanomien uudistus herättää verkkolehtimarkkinat” Julkaistu 20.11.2012. Luettu 22.12.2020. [Helsingin Sanomien uudistus herättää verkkolehtimarkkinat | Yle Uutiset | yle.fi](#)

TUTKIMUSAINEISTO

Helsingin Sanomat. 20.10.2020a. ”Keho antaa meille merkkejä itsestään, mutta kaikki eivät huomaa niitä – Kehoaisti on ihmisen kuudes aisti, sanoo apulaisprofessori ja kertoo, mistä siinä on kyse” Luettu: 22.12.2020. <https://www.hs.fi/hyvinvointi/art-2000006674817.html>

Helsingin Sanomat. 20.10.2020b. ” Muistisairauden oireet voivat helpottua ratkaisevasti, jos sairaus huomataan ajoissa – Asiantuntija kertoo 13 merkkiä, joista voi tunnistaa läheisen ihmisen muistisairauden” Luettu: 22.12.2020. <https://www.hs.fi/hyvinvointi/art-2000006675612.html>

Helsingin Sanomat. 19.10.2020. ”Monen liikuntavaje syvenee nyt, kun useita lajeja ei uskalla harrastaa – Asiantuntijat neuvovat, miten kunto pysyy yllä koronaturvallisesti” Luettu: 22.12.2020. <https://www.hs.fi/hyvinvointi/art-2000006674576.html>

Helsingin Sanomat. 18.10.2020. ”Kiinteistökingatar” Luettu: 22.12.2020. <https://www.hs.fi/hyvinvointi/art-2000006669051.html>

Helsingin Sanomat. 17.10.2020. ”12 kuukautta lumilla” Luettu: 22.12.2020. <https://www.hs.fi/elama/art-2000006671521.html>

Helsingin Sanomat. 11.10.2020. ”Valtioneuvos ja omaishoitaja” Luettu: 22.12.2020. <https://www.hs.fi/elama/art-2000006665023.html>

Helsingin Sanomat. 1.10.2015. ” Viilenevä sää kuivattaa ihoa – lievä ihottuma kannattaa hoitaa ajoissa” Luettu: 22.12.2020. <https://www.hs.fi/hyvinvointi/art-2000002856276.html>

Helsingin Sanomat. 30.9.2015a. ”Tutkimus: Istuminen ei ole hyväksi lapsellekaan” Luettu: 22.12.2020. <https://www.hs.fi/hyvinvointi/art-2000002856303.html>

Helsingin Sanomat. 30.9.2015b. ” Väitöskirja: Laihtuminen tekee hyvää myös aivoille” Luettu: 22.12.2020. <https://www.hs.fi/hyvinvointi/art-2000002856262.html>

Helsingin Sanomat. 29.9.2015. ” Sydänoireet aiheuttaa nuorilla aikuisilla yleensä stressi – näin tulkitset tykytykset, muljahdukset ja vihlonnan” Luettu: 22.12.2020.

<https://www.hs.fi/hyvinvointi/art-2000002854316.html>

Helsingin Sanomat. 28.9.2015. ” Tutkimus: Suurituloiset miehet kertovat harrastavansa enemmän liikuntaa kuin pienituloiset – mutta askelmittari paljastaa muuta” Luettu:

22.12.2020. <https://www.hs.fi/hyvinvointi/art-2000002855697.html>

Helsingin Sanomat. 24.9.2015. ” Näillä laitteilla voi seurata elintoimintojaan kotisohvalta käsin – asiantuntija arvioi luotettavuutta” Luettu: 22.12.2020.

<https://www.hs.fi/hyvinvointi/art-2000002854620.html>